

Streszczenie rozprawy doktorskiej  
pt. *Ochrona prawna przedsiębiorców w interesie publicznym  
przed nieuczciwym wykorzystywaniem przewagi kontraktowej*

przygotowanej przez mgr Magdalenę Knapp  
pod kierunkiem dr hab. Anny Piszcz, prof. UwB

Przedmiotem rozprawy doktorskiej jest analiza dotycząca ochrony prawnej przedsiębiorców przed nieuczciwym wykorzystywaniem przewagi kontraktowej realizowanej w interesie publicznym. Przewaga kontraktowa rozumiana jako brak równowagi w pozycji przedsiębiorców jest naturalnym zjawiskiem ekonomicznym. Jednak rażąca dysproporcja w sile negocjacyjnej i nabywczej może prowadzić do sytuacji, w której niekorzystne warunki są narzucane słabszemu kontrahentowi. Szczególna pozycja strony, nawet jeśli została osiągnięta zgodnie z prawem i z regułami rynku, nie uzasadnia nałożenia na drugą stronę warunków, których nie zaakceptowałaby ona dobrowolnie, mając równą pozycję kontraktową. W związku z tym niezbędna jest interwencja państwa w celu zapewnienia ochrony słabszej stronie. Polski ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie publicznoprawnej ochrony przed wskazanymi praktykami w sektorze rolno-spożywczym, uznając, że tam występują one najczęściej i cechują się wyjątkową szkodliwością.

Główny problem badawczy wymaga ustalenia odpowiedzi na następujące pytania: jaki powinien być zakres ochrony prawnej przedsiębiorcy w interesie publicznym przed nieuczciwym wykorzystywaniem przewagi kontraktowej w prawie polskim? Jakie środki ochrony prawnej są odpowiednie do realizacji założonego przez ustawodawcę celu? Niezbędne jest w związku z tym określenie, jakie zachowania przedsiębiorców stanowią nieuczciwe wykorzystywanie przewagi kontraktowej i jak należy im przeciwdziałać, biorąc pod uwagę rozwiązania materialnoprawne i ustrojowe.

Teza badawcza rozprawy stanowi, że wprowadzona przez polskiego ustawodawcę regulacja zapewniająca ochronę przedsiębiorcy w interesie publicznym przed nieuczciwym wykorzystywaniem przewagi kontraktowej jest potrzebna i mogłaby podnieść dotychczasowy poziom ochrony prawnej przedsiębiorców zapewniany przez dostępne środki ochrony w interesie prywatnym, ale nie spełnia swojej roli. Wobec tego konieczna jest zmiana modelu egzekwowania zakazu nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej.

Rozprawa składa się ze wstępu, czterech rozdziałów odpowiadających na poszczególne pytania szczegółowe oraz zakończenia. Rozdział 1 stanowi teoretyczny zarys problemu i został poświęcony omówieniu kluczowych pojęć związanych z przedmiotem badań z odwołaniem do nauk ekonomicznych i prawnych. Przedstawia również rozwiązania przyjęte w czterech wybranych państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz na poziomie unijnym. W rozdziale drugim analizie poddano model ochrony prawnej przed nieuczciwym wykorzystywaniem przewagi kontraktowej funkcjonujący przed wejściem w życie ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwemu wykorzystywaniu przewagi kontraktowej w obrocie produktami rolnymi i spożywczymi, oraz uzupełniony o środki, które pojawiły się już po 12.07.2017 r. Rozdział 3 został poświęcony prawu materialnemu, odnosi się do zakresu podmiotowego i przedmiotowego polskiej regulacji. Czwarty rozdział analizuje metody egzekwowania zakazu nieuczciwego wykorzystywania przewagi kontraktowej. Omawia uprawnienia właściwego organu oraz władcze środki egzekwowania zakazu.

W zakończeniu rozprawy przedstawiono proponowane rozwiązanie problemu badawczego oraz wnioski *de lege lata* i propozycje *de lege ferenda*.

20.01.2020, Magdalene Knepp